

Byla C-241/21**Prašymo priimti prejudicinį sprendimą santrauka pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 98 straipsnio 1 dalį****Gavimo data:**

2021 m. balandžio 14 d.

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas:

Riigikohus (Estija)

Sprendimo dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą priėmimo data:

2021 m. kovo 30 d.

Apeliantas:

I. L.

Kita apeliacinio proceso šalis:

Politsei- ja Piirivalveamet

Pagrindinės bylos dalykas

I. L. skundas, kuriuo jis prašo panaikinti 2020 m. gruodžio 2 d. *Tallinna Ringkonnakohus* (Talino apeliacinis teismas, Estija) nutartį ir priimti naują nutartį, kuria būtų konstatuota, kad *Politsei- ja Piirivalveamet* (Policijos ir pasienio apsaugos tarnyba, toliau – PPA) prašymas jį apgyvendinti sulaikymo centre ir jo apgyvendinimas sulaikymo centre buvo neteisėti.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas ir teisinis pagrindas

Prašymu priimti prejudicinį sprendimą prašoma pateikti 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse (OL L 348, 2008, p. 98) 15 straipsnio 1 dalies pirmo sakinio išaiškinimą.

Prejudicinis klausimas

Ar 2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 15 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį reikia aiškinti taip, kad valstybės narės gali sulaikyti trečiosios šalies pilietį, kai kyla realus pavojus, kad šis asmuo, būdamas laisvėje, prieš išsiuntimą padarys nusikalstamą veiką ir tuomet dėl šios veikos tyrimo ir jo patraukimo atsakomybėn gali būti daug sunkiau įvykdyti išsiuntimą?

Nurodytos Sąjungos teisės nuostatos

2008 m. gruodžio 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2008/115/EB dėl bendrų nelegaliai esančių trečiųjų šalių piliečių grąžinimo standartų ir tvarkos valstybėse narėse 2 ir 16 konstatuojamosios dalys, 3 straipsnio 7 punktą ir 15 straipsnis

Nurodytos nacionalinės teisės nuostatos

Väljasõidukohustuse ja sissesõidukeelu seadus (Prievolės išvykti ir draudimo atvykti įstatymas, toliau – VSS), 6⁸ ir 15 straipsniai

Faktinių aplinkybių ir pagrindinės bylos proceso santrauka

- 1 I. L., kuris yra Moldovos Respublikos pilietis ir Estijos Respublikoje gyveno pasinaudojęs vizų režimo išimtimi, 2020 m. spalio 12 d. buvo sulaikytas įtarus, kad jis savo partnerei ir dar vienai nukentėjusiai sukėlė fizinį skausmą ir sutrikdė jų sveikatą. 2020 m. spalio 13 d. *Harju Maakohus* (Harjumos pirmosios instancijos teismas, Estija) skubos tvarka pagal supaprastintą procedūrą I. L. atžvilgiu priėmė apkaltinamąjį nuosprendį dėl fizinio smurto pagal *Karistusseadustik* (Baudžiamasis kodeksas, toliau – *KarS*) 121 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktus. Iš sprendime nurodytų kaltinimų matyti, kad prokuratūra suinteresuotąjį asmenį taip pat kaltino grasinus aukai, kad, jei jis bus išsiųstas iš Estijos, grįš ir ją nužudys. Vis dėlto dėl šio kaltinimo pagal *KarS* 120 straipsnio 1 dalį (grasinimas) jis buvo išteisintas. Pirmosios instancijos teismo sprendimu kaltinamajam buvo paskirta galutinė vienerių metų vieno mėnesio 28 dienų laisvės atėmimo bausmė vykdymą atidedant dvejiems metams, todėl teismas teismo salėje panaikino suinteresuotojo asmens sulaikymą.
- 2 PPA 2020 m. spalio 13 d. pranešimu pagal *Välismaalaste seadus* (Užsieniečių įstatymas, toliau – VMS) pirma laiko panaikino suinteresuotojo asmens leidimą be vizos gyventi šalyje. Pranešime buvo nurodyta, kad paskutinė jo leidimo gyventi šalyje diena yra 2020 m. spalio 13 d. ir kad užsienietis, pirma laiko panaikinus jo leidimą gyventi šalyje, privalo nedelsdamas išvykti iš Šengeno erdvės valstybių narių teritorijos. Pagal VSS nuostatas prievolė išvykti gali būti vykdoma iškart.

PPA suinteresuotąjį asmenį tą pačią dieną vėl sulaikė Harjumos pirmosios instancijos teismo salėje pagal VSS 15 straipsnio 2 dalies 1 punktą. Sulaikymo protokole buvo pažymėta, kad sulaikant suinteresuotąjį asmenį buvo atsižvelgta į jo požiūrį į padarytą nusikalstamą veiką ir elgesį po apkaltinamojo nuosprendžio paskelbimo. Tai davė pagrindo manyti, kad suinteresuotasis asmuo, nepaisant jo pažado išvykti savanoriškai ir prašymo išleisti įsakymą dėl savanoriško išvykimo, gali slėptis, kad nebūtų išsiųstas. Todėl PPA tą pačią dieną pagal VSS išleido įsakymą dėl suinteresuotojo asmens išvykimo iš Estijos motyvuodama tuo, kad jis čia būna be teisinio pagrindo. Pagal šį įsakymą I. L. turėjo išvykti nedelsdamas, tačiau ne vėliau kaip 2020 m. spalio 13 d. Įsakymas tapo vykdytinu tą pačią dieną; pasibaigus nustatytam terminui, užsienietis, neįvykęs pareigos išvykti, pagal VSS turėjo būti išsiųstas iš Estijos Respublikos į Moldovą. Kartu PPA nustatė draudimą suinteresuotajam asmeniui atvykti į šalį trejus metus nuo pareigos išvykti įvykdymo dienos.

- 3 2020 m. spalio 14 d. PPA pateikė prašymą *Tallinna Halduskohus* (Talino administracinis teismas, Estija) leisti suinteresuotąjį asmenį pagal VSS 15 straipsnio 2 dalies 1–3 punktus sulaikyti ir dviem mėnesiams apgyvendinti sulaikymo centre. Savo prašymą ji motyvavo, be kita ko, toliau pateiktais argumentais. Suinteresuotasis asmuo gali slėptis, kad nebūtų išsiųstas. Jis smurtavo artimoje aplinkoje ir yra didelis viešasis interesas užkirsti kelią tokioms nusikalstamoms veikoms. Pagrindinis vykdytino įsakymo išvykti tikslas yra išvengti nusikalstamų veikų ateityje. Nors suinteresuotasis asmuo pareiškė, kad prieš išvykdamas nori išspręsti problemas su partnere, PPA nėra įsitikinusi, kad stresinėje situacijoje jo smurtinis elgesys nepasikartos. PPA gali atsižvelgti į suinteresuotojo asmens grasinimą panaudoti smurtą prieš partnerę, jei būtų išsiunčiamas. Ankstesnė suinteresuotojo asmens nusikalstama veika rodo jo keliamą pavojų, todėl jis iki išsiuntimo turi būti apgyvendintas sulaikymo centre. Kadangi suinteresuotasis asmuo ankstesniu elgesiu nesukėlė pasitikėjimo, taikyti mažesnės intervencijos priežiūros priemonės nėra galimybės.
- 4 Talino administracinio teismo posėdyje PPA patikslino, kad I. L. įvykdė bendradarbiavimo pareigą ir turi grįžimui į Moldovos Respubliką reikalingus dokumentus. Todėl prašymą leisti jį apgyvendinti sulaikymo centre PPA grindė tik VSS 15 straipsnio 2 dalies 1 punktu. Administracinis teismas 2020 m. spalio 15 d. nutartimi leido I. L. apgyvendinti sulaikymo centre iki išsiuntimo, tačiau ne ilgiau kaip iki 2020 m. gruodžio 15 d.
- 5 Talino administracinis teismas pritarė nuomonei, jog kyla pavojus, kad suinteresuotasis asmuo slėpsis, kad nebūtų įvykdytas išsiuntimas, ir savanoriškai iš Estijos neišvyks (VSS 6⁸ straipsnio 1 ir 4 punktai). Nors suinteresuotasis asmuo teismo posėdyje pareiškė, kad, jei bus išleistas, vyks tik į savo butą pasiimti daiktų, vengs sutikti buvusią partnerę ir paskui savanoriškai išvyks iš Estijos, administracinis teismas nusprendė, kad, atsižvelgiant į ankstesnį suinteresuotojo asmens elgesį, yra pagrindo manyti, jog jo išvykimas iš Estijos greičiausiai nevyks taip, kaip jis apibūdino. Negalima užtikrintai teigti, kad suinteresuotasis asmuo, nuvykęs pasiimti daiktų, nesutiks buvusios partnerės. Jei jie susitiks, labai tikėtina,

kad situacija paaštrės ir suinteresuotasis asmuo vėl padarys nusikalstamą veiką. Vėl padaręs nusikalstamą veiką, jis, žinoma, negalės savanoriškai įvykdyti pareigos išvykti. Taip yra dėl to, kad iškėlus baudžiamąją bylą suinteresuotasis asmuo turės teisę dalyvauti atitinkamuose teismo posėdžiuose, be to, per baudžiamąjį procesą gali būti taikomas kardomasis kalinimas. Todėl yra pagrindo abejoti suinteresuotojo asmens teismo posėdyje apibūdintų veiksmų patikimumu. Valstybė siekia išvengti galimų naujų nusikalstamų veikų. Pavojus, kad suinteresuotasis asmuo vėl padarys nusikalstamą veiką, šiuo metu yra didelis.

- 6 Talino administracinis teismas taip pat atsižvelgė į tai, kad prieš grįžimą į Moldovos Respubliką suinteresuotajam asmeniui turėjo būti atliktas COVID-19 testas, tai vėlgi užtruks, todėl nebebuvo įmanoma išsiuntimo įvykdyti per 48 valandas, kaip nustatyta VSS. Teismo manymu, mažesnės intervencijos priežiūros priemonėmis greičiausiai nebūtų užtikrinta, kad išsiuntimas bus įvykdytas, be to, nebuvo kitų priežiūros priemonių taikymui reikalingo pasitikėjimo suinteresuotuoju asmeniu. Galiausiai teismas nusprendė, kad apgyvendinimas sulaikymo centre atitinka su sauga ir sveikata susijusius motyvus ir sulaikymas yra proporcingas.
- 7 I. L. dėl Talino administracinio teismo nutarties padavė apeliacinį skundą Talino apeliaciniam teismui ir juo prašė panaikinti administracinio teismo nutartį ir nurodyti jį išleisti. Talino apeliacinis teismas 2020 m. gruodžio 2 d. nutartimi netenkino šio apeliacinio skundo ir paliko galioti administracinio teismo nutartį. Motyvuose teismas nurodė, kad yra suinteresuotojo asmens pasislėpimo pavojus, kaip tai suprantama pagal VSS 6⁸ straipsnio 1 punktą, t. y. kad užsienietis, pasibaigus sprendime grąžinti nustatytam savanoriško išvykimo terminui, iš Estijos nebus išvykęs. Suinteresuotasis asmuo savo išvykimą susiejo su tam tikromis sąlygomis, todėl tikėtina, kad jis neišvyks, jei šios sąlygos nebus įvykdytos. Jis gali ieškoti galimybių likti šalyje ir vengti išvykti. Tokia tikimybė yra tuo didesnė, kuo trumpesnis nustatytas išvykimo terminas. Atsižvelgiant į suinteresuotojo asmens padarytos nusikalstamos veikos pobūdį ir rimtumą, taip pat negalima laikyti tikėtina, kad jam pavyks įvykdyti išsikeltas sąlygas ir paskui savanoriškai per nustatytą terminą išvykti iš Estijos. Talino apeliacinis teismas taip pat nurodė, kad VSS 15 straipsnio 2 dalies 1–3 punktuose numatyti sulaikymo motyvai nesuteikia teisės asmens sulaikyti siekiant išvengti galimos naujos nusikalstamos veikos. Pagal VSS nuostatas asmuo sulaikomas siekiant užtikrinti, kad jis išvyktų iš Estijos. Apeliacinis teismas taip pat nurodė, kad VSS 6⁸ straipsnio 4 punktas taikytinas tik tuomet, kai atitinkamas apkaltinamasis nuosprendis yra įsiteisėjęs. Tačiau tą dieną, kai Talino administracinis teismas leido I. L. apgyvendinti sulaikymo centre, šis teismo sprendimas dar nebuvo įsiteisėjęs. Jis įsiteisėjo šiek tiek vėliau, 2020 m. spalio 21 d. Galiausiai Talino apeliacinis teismas konstatavo, kad taikyti mažesnės intervencijos priežiūros priemonės nėra pagrįsta.
- 8 2020 m. lapkričio 23 d. I. L. iš Estijos Respublikos buvo išsiųstas į Moldovą.

Svarbiausi pagrindinės bylos šalių argumentai

- 9 I. L. dar prieš išsiuntimą padavė skundą dėl Talino apeliacinio teismo nutarties ir juo prašė panaikinti apeliacinio teismo nutartį ir priimti naują nutartį, kuria būtų konstatuota, kad PPA prašymas ir jo apgyvendinimas sulaikymo centre buvo neteisėti. Jis teigia, kad iš savo veiksmų pasimokė ir nebenusikals. Per procesą jis visiškai bendradarbiavo. Todėl nuogąstavimas, kad jis, pasiimdamas daiktus, padarys naują nusikalstamą veiką, yra nepagrįstas. Jo noras prieš išvykstant susipakuoti ir pasiimti daiktus yra suprantamas ir negali būti laikomas nepriimtina sąlyga. Pasislėpimo pavojaus nebuvo ir turėjo būti taikomos mažesnės intervencijos priežiūros priemonės. I. L. manymu, dabar, kai jis jau išsiųstas iš Estijos, prašymas dėl nutarties pripažinimo negaliojančia turi būti pakeistas į prašymą dėl konstatavimo. Jei *Riigikohus* (Aukščiausiasis Teismas, Estija, toliau – prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas) konstatuotų, kad PPA prašymas ir jo apgyvendinimas sulaikymo centre buvo neteisėti, tuo remdamasis I. L. galėtų PPA pareikšti reikalavimą atlyginti žalą (jis negalėjo dirbti ir negavo atlyginimo, iš jo buvo neteisėtai atimta laisvė).
- 10 PPA prašo skundo netenkinti. Tarnyba teigia, kad ji po pirmosios instancijos teismo posėdžio, kuriame buvo išnagrinėta baudžiamoji byla ir dėl I. L. buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis, pirma laiko panaikino I. L. leidimą be vizos gyventi šalyje ir jis iškart po pirmosios instancijos teismo posėdžio buvo sulaikytas. I. L. buvo pranešta, kad jis turi išvykti iš Estijos, ir jo buvo paklausta, ar sutinka išvykti savanoriškai. Suinteresuotasis asmuo sutiko, tačiau iškėlė sąlygą: neišvyks, kol neišspręs konflikto su auka. PPA negalėjo leisti, kad jis grįžtų pas auką. Auka dėl I. L. grąsinimų bijojo dėl savo gyvybės. PPA, priimdama sprendimą grąžinti, vertino įrodymus ir faktines aplinkybes, taip pat atsižvelgė į suinteresuotojo asmens prieštaravimus, požiūrį į padarytą nusikalstamą veiką ir elgesį po apkaltinamojo nuosprendžio paskelbimo. Suinteresuotasis asmuo galėjo slėptis, kad nebūtų išsiųstas, ir kėlė pavojų viešajai tvarkai. Jis smurtavo artimoje aplinkoje. Estijos Respublikos prioritetas yra smurto partnerystėje prevencija ir viešasis interesas dėl tokių įvykių yra didelis. Bausmė baudžiamajame procese yra atsakas į jau padarytą nusikalstamą veiką, vis dėlto ja taip pat siekiama galimai pavojingą asmenį atskirti nuo visuomenės, kuri laikosi taisyklių, taigi pagrindinis vykdytino sprendimo grąžinti tikslas buvo valstybės valia išvengti naujų nusikalstamų veikų. PPA, vertindama suinteresuotojo asmens pasislėpimo pavojų, nesivadovavo VSS 6⁸ straipsnio 1 punkte nurodytu motyvu. Vykdytinas sprendimas grąžinti suinteresuotąjį asmenį buvo priimtas pagal VSS 7² 2 dalies 1 ir 4 punktus. PPA laikė reikalinga jį apgyvendinti sulaikymo centre siekiant įvykdyti išsiuntimą. Suinteresuotajam asmeniui taikyti kitas priežiūros priemonės nebuvo įmanoma, nes tikimybė jomis pasiekti norimą rezultatą buvo nepakankama. Suinteresuotasis asmuo neturėjo teisinio pagrindo gyventi ir dirbti Estijos Respublikoje, be to, jo turimų lėšų būtų nepakakę pragyventi. Suinteresuotasis asmuo būtų galėjęs slėptis, kad nebūtų įvykdytas išsiuntimas, dėl to jį išsiųsti iš Estijos būtų buvę daug sunkiau. Atsižvelgusi į I. L. padarytos nusikalstamos veikos aplinkybes ir jo emocinę būklę, PPA priėjo prie nuomonės, kad jis savanoriškai iš Estijos neišvyks ir ketina

išspręsti artimoje aplinkoje kilusį konfliktą. Nukentėjusioji teisėsaugos institucijoms pranešė, kad I. L. jai skambina, rašo ir grasina rasti galimybę grįžti į Estiją, kad jai atkeršytų.

Prašymo priimti prejudicinį sprendimą motyvų santrauka

- 11 Byloje ginčijamasi tik dėl suinteresuotojo asmens apgyvendinimo sulaikymo centre leistinumo. Klausimas, ar jam taikytos priemonės – leidimo gyventi šalyje panaikinimas pirma laiko, sprendimas grąžinti ir draudimas atvykti – buvo teisėtos, nėra šios bylos dalykas.
- 12 2020 m. spalio 15 d. nutartimi Talino administracinis teismas leido suinteresuotąjį asmenį apgyvendinti sulaikymo centre. Dabar jis jau išleistas ir išsiųstas iš Estijos. Todėl, suinteresuotojo asmens manymu, prašymas dėl nutarties pripažinimo negaliojančia turi būti pakeistas į prašymą dėl konstatavimo. Leidimas duodamas nutartimi, dėl kurios galima paduoti skundą ir juo prašyti nutartį pripažinti negaliojančia (*Halduskohtumenetluse seadustik* (Administracinių teismų įstatymas, toliau – HKMS) 265 straipsnio 5 dalis). Tai, kad per skundo nagrinėjimo procesą pasikeitė aplinkybės (pvz., suinteresuotasis asmuo buvo išsiųstas iš Estijos), aukštesnės instancijos teismui netrukdo patikrinti nutarties, kuria buvo duotas leidimas, teisėtumą ir prireikus ją panaikinti, t. y. nutartį dėl leidimo pripažinti negaliojančia atgaline data. Kartu dėl to išnyksta suinteresuotojo asmens pagrindinių teisių apribojimo leistinumo sąlyga. Galimybė panaikinti nutartį, kuria buvo duotas leidimas, šiuo atveju neatmetama ir pagal HKMS 158 straipsnio 2 dalį.
- 13 Pagal VSS 23 straipsnio 1¹ dalį administracinis teismas duoda leidimą asmenį, kuris turi būti išsiunčiamas, sulaikyti ir ne ilgiau kaip dviem mėnesiams apgyvendinti sulaikymo centre, kai yra VSS 15 straipsnio 2 dalyje numatytas motyvas ir laikomasi šio straipsnio 1 dalyje nurodytų principų. VSS 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad užsienietis gali būti sulaikomas, kai taikant VSS numatytas priežiūros priemonės neužtikrinama, kad pareiga išvykti bus veiksmingai įvykdyta, visų pirma, kai 1) kyla pasislėpimo pavojus, 2) užsienietis nevykdo bendradarbiavimo pareigos arba 3) užsienietis neturi grįžimui reikalingų dokumentų arba delsia juos gauti iš priimančiosios arba tranzito šalies. VSS 15 straipsniu į nacionalinę teisę perkeltas Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnis.
- 14 Administracinis teismas davė leidimą suinteresuotąjį asmenį sulaikymo centre apgyvendinti remiantis VSS 15 straipsnio 2 dalies 1 punktu, t. y. dėl pasislėpimo pavojaus. Pagal direktyvos 3 straipsnio 7 punktą sąvoka „pasislėpimo pavojus“ turi būti suprantama taip, kad ji grindžiama teisėje apibrėžtais konkrečiais kriterijais (taip pat žr. 2017 m. kovo 15 d. Sprendimą *Al Chodor ir kt.*, C-528/15, EU:C:2017:213). Estijos teisėje jie galutinai nustatyti VSS 6⁸ straipsnyje. Tam, kad būtų konstatuotas pasislėpimo pavojus, turi būti šioje nuostatoje nurodytos

aplinkybēs, o tam, kad toks pavojus būtū konstatuotas galutinai, turi būtī atsižvelgiama ir ī kitas aplinkybes, apibūdinančias užsienietj ir konkretū atvejī.

- 15 Bylā nagrinējančios prašymā priimti prejudicinj sprendimā pateikusio teismo kolegijos manymu, byloje nēra aplinkybiū, rodančj suinteresuotojo asmens pasislēpimo pavojū. Tai, kad pasislēpimo pavojus yra, administracinis teismas konstatavo dēl dviejū priežasčjū: 1) užsienietis per sprendime grāžinti nustatyā savanoriško išvykimo terminā neišvyko iš Estijos (VSS 6⁸ straipsnio 1 punktas) ir 2) užsienietis padarē nusikalstamā veikā, už kuriā buvo nuteistas laisvēs atēmimo bausme (VSS 6⁸ straipsnio 4 punktas).
- 16 VSS 6⁸ straipsnio 1 punktas šioje byloje netaikytinas, nes tam, kad jis būtū taikomas, rašytiniame sprendime grāžinti suinteresuotājī asmeniū turi būtī nustatytas jo savanoriško išvykimo terminas. PPA prašymā priimti prejudicinj sprendimā pateikusiam teismui patvirtino, kad, priimant sprendimā grāžinti, apeliantui nebuvo nustatytas savanoriško išvykimo terminas ir kad dēl jo buvo priimtas nedelsiant vykdytinas sprendimas grāžinti pagal VSS 7² straipsnio 2 dalies 1 ir 4 punktus. Tai taip pat patvirtina veiksmai, kuriū PPA ēmēsi 2020 m. spalio 13 d., – faktiškai suinteresuotasis asmuo neturējo galimybēs išvykti savanoriškai. Remiantis tuo, kas pirmiau išdēstyta, negalima suinteresuotajam asmeniui reikšti priekaišto nesilaikius savanoriško išvykimo termino ir iš to pagal VSS 6⁸ straipsnio 1 punktā daryti išvados, kad buvo pasislēpimo pavojus.
- 17 VSS 6⁸ straipsnio 4 punktas šiuo atveju taip pat netaikytinas. Šia nuostata preziumuojama, kad suinteresuotasis asmuo laisvēs atēmimo bausme už nusikalstamā veikā buvo nuteistas įsiteisėjusiu sprendimu (nekaltumo prezumpcija pagal *Eesti Vabariigi põhiseadus* (Estijos Respublikos Konstitucija) 22 straipsnio 2 dalj). Sprendimas, kuriuo apeliantas buvo nuteistas, įsiteisėjo po to, kai administracinis teismas davē leidimā.
- 18 Bylā nagrinējančios kolegijos manymu, nēra ir jokiū kitū aplinkybiū, rodančj suinteresuotojo asmens pasislēpimo pavojū, kaip tai suprantama pagal VSS 6⁸ straipsnī, visū pirma netaikytinas, pvz., VSS 6⁸ straipsnio 6 punktas, kuriame preziumuojama, kad „užsienietis Policijos ir pasienio apsaugos tarnybai <...> pranešē arba institucija iš jo požiūrio ir elgesio daro išvadā, kad jis neįvykdys pareigos išvykti.“ Remiantis suinteresuotojo asmens apklausos protokole per sprendimo grāžinti priēmimo procedūrā pateikta jo nuomone, kad jis nenoris skirtis su partnere ir prašas galimybēs viskā ištaisyti, negalima daryti išvados, jog suinteresuotasis asmuo ketina slēptis, kad nebūtū išsiūstas. Asmuo turi turēti galimybē per administracinio akto priēmimo procedūrā pareikšti nuomonē dēl administracinio akto, kuris gali būtī panaudojamas jam apkaltinti, turinio be neigiamū pasekmiū sau. Iš pareiškimū per apklausā negalima automatiškai daryti išvados, kad suinteresuotasis asmuo ketina nevykdyti administracinio akto, kai nēra kitū aplinkybiū, rodančj pavojaus, jog jis slēpsis, kad nebūtū išsiūstas. Pasislēpimo pavojaus negalima kildinti ir iš suinteresuotojo asmens administracinio teismo posėdyje pareikšto noro pasiimti pas partnerē likusių daiktū ir paprašyti darbdavio sumokēti atlyginimā. Asmens noras prieš

išvykstant pasiimti jam priklausantį turtą dėl to, kad išvykus jį atgauti būtų sunku arba netgi neįmanoma, iš principo yra teisėtas. PPA nenurodė aplinkybių, iš kurių, vertinant kartu su suinteresuotojo asmens pareiškimais, būtų galima daryti išvadą, jog kyla pavojus, kad jis pradings arba slėpsis, kad nebūtų išsiųstas, todėl yra pasislėpimo pavojus, kaip tai suprantama pagal VSS 6⁸ straipsnį.

- 19 Bylą nagrinėjančios kolegijos manymu, šiuo atveju taip pat nematyti aplinkybių, rodančių, kad yra VSS 15 straipsnio 2 dalies 2 ir 3 punktuose numatyti sulaikymo motyvai.
- 20 Taigi suinteresuotojo asmens sulaikymo teisėtumas priklauso nuo klausimo, kaip turi būti aiškinama VSS 15 straipsnio 2 dalis, konkrečiai, ar 1–3 punktuose pateiktas motyvų sąrašas yra galutinis ir turi būti bent vienas iš šių motyvų, ar šis sąrašas yra negalutinis, tik pavyzdinis, ir asmuo gali būti sulaikomas taip pat remiantis bendrąja sąlyga. Bylą nagrinėjanti kolegija bendrąja sąlyga laiko VSS 15 straipsnio 2 dalies įvadiniame sakinyje nurodytą pavojų, kad išsiuntimas nebus veiksmingai įvykdytas. Pastarąjį aiškinimo variantą patvirtinantis argumentas yra nuostatos formuluotė, būtent žodžiai „visų pirma, kai“ prieš 1–3 punktus. Iš tikrųjų tam, kad sulaikymas būtų galutinai laikomas teisėtu, bet kokių atveju taip pat turi būti laikomasi VSS 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintų principų (sulaikymas kaip paskutinė priemonė, proporcingumo principo taikymas).
- 21 Pirminiu bylą nagrinėjančios kolegijos vertinimu, šiuo atveju aplinkybės patvirtina, kad bendrosios sulaikymo sąlygos kriterijai yra tenkinami ir suinteresuotojo asmens sulaikymas remiantis VSS 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta bendrąja sąlyga, siejant su VSS 15 straipsnio 1 dalyje įtvirtintais principais, yra leistinas. Atsižvelgiant į tai, kad įvykiai buvo neseni, ir į suinteresuotojo asmens padarytos nusikalstamos veikos esmę, buvo pakankamas pagrindas manyti, kad suinteresuotasis asmuo vėl bandys išspręsti konfliktą su partnere ir padarys naują nusikalstamą veiką. Todėl buvo realus pavojus, kad suinteresuotasis asmuo, būdamas laisvėje, prieš išsiuntimą padarys nusikalstamą veiką ir tuomet šios veikos tyrimas ir asmens patraukimas atsakomybėn (sprendimo priėmimas ir paskui galimai asmens patraukimas baudžiamojon atsakomybėn) bus kliūtis jį išsiųsti, tiksliau, išsiuntimas bus atidėtas neapibrėžtam laikui, taigi įvykdyti išsiuntimą bus daug sunkiau. Tad veiksmingam išsiuntimui buvo kilusi grėsmė. Atsižvelgiant į aplinkybes, apibūdinančias apelianto asmenį (amžius, sveikatos būklė), elgesį ir santykius (ryšys su Estija, nuolatinės gyvenamosios vietos neturėjimas), nebuvo įmanoma sėkmingo išsiuntimo įvykdymo lygiai taip pat veiksmingai užtikrinti kitomis priežiūros priemonėmis (VSS 10 straipsnio 2 dalis). Atsižvelgiant į, be kita ko, galimą sulaikymo trukmę, sulaikymas atitinka proporcingumo principą.
- 22 VSS 15 straipsniu į nacionalinę teisę perkeltos Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnio nuostatos. 15 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad valstybės narės gali sulaikyti trečiosios šalies pilietį, kuriam taikoma grąžinimo tvarka tik tam, kad parengtų grąžinimą ir (arba) įvykdytų išsiuntimą (nebent konkrečiu atveju gali

- būti veiksmingai taikomos kitos pakankamos, tačiau švelnesnės priverstinės priemonės), visų pirma, kai a) esama pasislėpimo pavojaus, arba b) atitinkamas trečiosios šalies pilietis vengia pasirengimo grąžinimui ar išsiuntimo, arba jiems trukdo. Taip pat nustatyta, kad sulaikymas turi trukti kuo trumpiau ir būti taikomas tik tol, kol tinkamai vykdomas pasiruošimas išsiuntimui.
- 23 Remiantis Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnio 1 dalimi (aiškinama kartu su 16 konstatuojamąja dalimi) negalima aiškiai atsakyti, ar sulaikymas motyvuojant tik bendrąja sąlyga, t. y. dėl pavojaus, kad išsiuntimas nebus veiksmingai įvykdytas, taip pat yra leistinas, ar bet kuriuo atveju turi būti vienas iš šioje nuostatoje (a arba b punkte) išvardytų motyvų. Europos Komisija sąrašą laikė negalutiniu (žr. 2017 m. lapkričio 16 d. Komisijos rekomendaciją (ES) 2017/2338 dėl bendro „Grąžinimo vadovo“ valstybių narių kompetentingoms institucijoms, vykdančioms su grąžinimu susijusias užduotis (OL L 339, 2017, p. 83, Nr. 14.1)). Bylą nagrinėjančios kolegijos manymu, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas į šį klausimą kol kas nėra aiškiai atsakęs (žr. 2011 m. gruodžio 6 d. Sprendimo *Achughbaban*, C-329/11 EU:C:2011:807, 36 punktą, [2014 m.] birželio 5 d. Sprendimo *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 61 ir 74 punktus, 2020 m. gegužės 14 d. Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 269–272 punktus).
- 24 15 straipsnis yra besąlyginis ir pakankamai tikslus, taigi turi tiesioginį teisinį poveikį (pvz., 2011 m. balandžio 28 d. Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, EU:C:2011:268, 47 punktą, 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *Mahdi*, C-146/14 PPU, EU:C:2014:1320, 54 punktą ir pirmiau nurodyto Sprendimo *Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság*, C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU, 288 punktą). Bylą nagrinėjančios kolegijos nuomone, neatmestina, kad tikrintinos faktinės aplinkybės iš principo galėtų atitikti, pvz., 15 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytą motyvą. Vis dėlto VSS 15 straipsnio, kuriuo į nacionalinę teisę perkeltas direktyvos 15 straipsnis, 2 dalies 2 ir 3 punktų formuluotė šiek tiek nukrypsta nuo direktyvos nuostatų formuluotės, be to, kaip pirmiau nurodyta, bylą nagrinėjančios kolegijos manymu, nė viena iš šių Estijos teisės nuostatų šioje byloje nėra taikytina. Nepaisant to, kad direktyvos poveikis yra tiesioginis, asmens teisės negali būti apribojamos remiantis tiesiogiai direktyva.
- 25 Remiantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, aiškinant Sąjungos teisės nuostatą reikia atsižvelgti tiek į jos formuluotę, tiek į teisės nuostatų, kurių dalis ji yra, bendrą struktūrą ir tikslą (pvz., 2020 m. liepos 2 d. Sprendimo *Stadt Frankfurt am Main*, C-18/19, EU:C:2020:511, 33 punktą).
- 26 15 straipsnio 1 dalies formuluotė „eelkõige kui“ („visų pirma, kai“) (*in particular, en particulier*) rodo, kad sąrašas yra negalutinis, o tik skirtas padėti aiškinant bendrąją sąlygą, būtent tai, ar yra pavojus, kad išsiuntimas nebus veiksmingai įvykdytas. Tai patvirtinantis argumentas taip pat yra palyginimas, pvz., su 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria

nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (OL L 180, 2013, p. 96), 8 straipsnio 3 dalimi, kurioje vartojamas žodis „üksnes“ („tik“) (*only, ne <...> que*), o tai aiškiai rodo, kad sulaikymo motyvų sąrašas yra galutinis (taip pat žr., pvz., 2020 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Komisija / Vengrija*, C-808/18, EU:C:2020:1029, 168 punktą). 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (OL L 180, 2013, p. 31), 28 straipsnio 2 dalyje numatytas sulaikymo motyvas taip pat yra išsamus (taip pat žr. pirmiau nurodytą Sprendimą *Al Chodor ir kt.*, C-528/15). Kita vertus, Europos Sąjungos Teisingumo Teismas pakartotinai pabrėžė, kad su sulaikymu susijusios Direktyvos 2008/115/EB nuostatos turi būti aiškinamos siaurai (pvz., pirmiau nurodyto Sprendimo *El Dridi*, C-61/11 PPU, 42 punktas, pirmiau nurodyto Sprendimo *Mahdi*, C-146/14 PPU, 55 punktas, 2016 m. birželio 7 d. Sprendimo *Affum*, C-47/15, 62 punktas, pirmiau nurodyto Sprendimo *Stadt Frankfurt am Main*, C-18/19, 42 punktas). Tai galėtų būti argumentas, paneigiantis, kad sąrašas turi būti suprantamas kaip negalutinis.

- 27 Vienas iš Direktyvos 2008/115/EB tikslų yra užtikrinti veiksmingą neteisėtai esančių trečiųjų valstybių piliečių grąžinimą (2 konstatuojamoji dalis, 1 straipsnis). Tai, kad pagal direktyvą valstybės narės įpareigojamos taikyti joje numatytus standartus ir tvarką siekiant užtikrinti veiksmingą valstybėje narėje neteisėtai esančio trečiosios valstybės piliečio grąžinimą arba išsiuntimą, pakartotinai pabrėžė ir Europos Sąjungos Teisingumo Teismas (pvz., 2021 m. vasario 24 d. Sprendimo *M ir kt.*, C-673/19, 31 punktas). Kita vertus, Direktyvos 2008/115/EB tikslas taip pat yra užtikrinti suinteresuotojo asmens pagrindinių teisių apsaugą (2 konstatuojamoji dalis, 1 straipsnis). Tai yra ypač svarbu sulaikymo kaip prievartinės priemonės taikymo atveju, nes tuo iš suinteresuotojo asmens atimama teisė į laisvę (Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 6 straipsnis). Pagal Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos 5 straipsnio 1 dalį ir jos f punktą laisvė gali būti atimta tik įstatymo nustatyta tvarka, kai asmuo teisėtai sulaikomas ar suimamas pradėjus jo deportavimo ar išdavimo kitai valstybei procesą. Taigi pagal konvenciją asmens sulaikymas siekiant jį išsiųsti yra leistinas, vis dėlto Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijoje nustatyti tam tikri kokybiniai reikalavimai dėl sulaikymo teisinio pagrindo. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas taip pat pabrėžė, kad sulaikymo teisinis pagrindas turi būti aiškus, numatomas, prieinamas ir saugantis nuo savivalės (žr. pirmiau nurodyto Sprendimo *Al Chodor*, C-528/15, 40–44 punktus). Pirminiu byla nagrinėjančios kolegijos vertinimu, pavojus, kad išsiuntimas nebus veiksmingai įvykdytas, kartu su prievole taikyti mažesnės intervencijos priežiūros priemonės ir patikrinti proporcingumą yra numatomas asmens sulaikymo teisinis pagrindas, užtikrinantis pakankamą pagrindinių teisių apsaugą ir saugantis nuo savivalės.
- 28 Europos Sąjungos Teisingumo Teismas nurodė, kad galimybė sulaikyti asmenį viešosios tvarkos ir viešojo saugumo sumetimais negali būti grindžiama

Direktyva 2008/115/EB (2009 m. lapkričio 30 d. Sprendimo *Kadzoev*, C-357/09 PPU, 70 punktas). Pirmiau nurodytoje 2017 m. lapkričio 16 d. Komisijos rekomendacijoje taip pat pabrėžiama, kad negalima sulaikyti asmens viešosios tvarkos apsaugos sumetimais. Kitaip tariant, sulaikyti užsieniečių pagal VSS 15 straipsnį ir Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnį galima tik vieninteliu – veiksmingo išsiuntimo užtikrinimo – tikslu. Pirminiu byla nagrinėjančios kolegijos vertinimu, asmens sulaikymas siekiant užtikrinti veiksmingą išsiuntimą neatmestinas, kai yra realus pavojus, kad suinteresuotasis asmuo, būdamas laisvėje, prieš išsiuntimą padarys nusikalstamą veiką ir tuomet dėl šios veikos tyrimo ir jo patraukimo atsakomybėn gali būti daug sunkiau įvykdyti išsiuntimą. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas taip pat konstatavo (tiesa, tai buvo susiję su laisvės atėmimo baudmės, kuri buvo skirta trečiųjų valstybių piliečiams dėl neteisėto atvykimo ir neteisėto buvimo šalyje, peržiūra), kad įkalinimas gali tapti kliūtimi taikyti šią procedūrą ir dėl jo grąžinimas gali užsitęsti, o dėl to būtų pakenkta praktiniam Direktyvos 2008/115/EB veiksmingumui (žr. pirmiau nurodyto Sprendimo *Affum*, C-47/15, 63 punktą ir 2015 m. spalio 1 d. Sprendimo *Skerdjan Celaj*, C-290/14:EU:C:2015:640, 26 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

- 29 Privalomai aiškinti Sąjungos teisę gali tik Europos Sąjungos Teisingumo Teismas, todėl, atsižvelgiant į pirmiau nurodytas įvairias aiškinimo galimybes, prašoma priimti prejudicinį sprendimą dėl Direktyvos 2008/115/EB 15 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.